

INFO LETAK

O DIGITALNO POSREDOVANIM OKUPLJANJIMA I STANDARDIMA UN-A

European Center for
Not-for-Profit Law

#right2freeassembly

01. ŠTO JE DIGITALNO POSREDOVANO OKUPLJANJE?

Digitalno posredovano okupljanje je okupljanje više od jedne osobe u specifično određene svrhe koje se odvija bilo pomoću ili putem digitalnih komunikacijskih tehnologija: npr. preko mobilnih telefona, internetskih usluga ili društvenih mreža.

U ne tako davnoj prošlosti tradicionalna definicija “mirnog okupljanja” uključivala je samo fizička okupljanja pojedinaca radi prosvjeda, obilježavanja određenih događaja ili sudjelovanja u društvenim/ rekreativnim aktivnostima. Međutim, u današnje vrijeme naš sve više digitalni svijet otvorio je nove načine za organiziranje takvih okupljanja, pa čak i nove virtualne prostore za njihovo održavanje ili iskazivanje podrške takvim okupljanjima.

Ukratko, digitalno posredovana okupljanja možemo kategorizirati na:

- **Digitalno omogućena okupljanja:** održavaju se u fizičkim prostorima, ali im to olakšavaju digitalne tehnologije (posebno internet), jer ih se prethodno raspravlja, organizira i/ili promovira digitalnim putem;
- **Digitalno bazirana okupljanja:** održavaju se u potpuno virtualnom prostoru (većinom na internetu);
- **Hibridna okupljanja:** s elementima oba. Primjerice, organizirana su putem društvenih mreža i odvijaju se u fizičkim prostorima i online, ili su započela u fizičkim prostorima ali se nastavljaju online i obrnuto, itd.

Sweden
Sverige

ICNL
INTERNATIONAL CENTRE
FOR NOT-FOR-PROFIT LAW

Tekst Europskog centra za neprofitno pravo (ECNL) u sklopu regionalnog projekta ‘Praćenje prava na slobodu okupljanja’. Projekt je omogućio Međunarodni centar za neprofitno pravo (ICNL) kroz Inicijativu za građanski

prostor koju financira Vlada Švedske. Vlada Švedske ne dijeli nužno ovdje izražena mišljenja. Autor snosi isključivu odgovornost za sadržaj.

02. POSTOJE LI PRIMJERI IZ PRAKSE?

Slijedi nekoliko praktičnih primjera digitalno posredovanih okupljanja.

- **XR: Extinction Rebellion**: globalni ekološki pokret koristi web stranicu i društvene mreže za organiziranje uličnih prosvjeda i istodobno promoviranje prosvjeda podrške širom svijeta;
- **iDemocracia Real YA! (Real Democracy Now!)**: španjolski pokret protiv politike štednje započeo je 2011. demonstracijama prvotno organiziranim putem društvenih mreža i digitalnih foruma. Sada je postao digitalna platforma koja funkcionira kao oblik neformalnog udruženja gdje se socijalna pitanja mogu objavljivati, raspravljati i koristiti kao osnova za daljnje ulične prosvjede;
- **Komitet Obrony Demokracji – KOD (Committee for the Defence of Democracy)**: poljski grassroots građanski pokret pokrenut 2015. godine kao odgovor na ustavnu krizu, ali koji se ubrzo pretvorio u nacionalni pokret. Organizira redovite prosvjedne akcije ili isključivo putem interneta ili na ulici o raznim političkim pitanjima;
- **No Somos Delito (“We Are Not Crime”)**: prva hologramska kampanja na svijetu organizirana u Španjolskoj 2015., gdje su prikazane tisuće virtualnih slika demonstranata koji su marširali ispred parlamenta u znak prosvjeda protiv Zakona o sigurnosti građana koji je zabranio fizičke demonstracije ispred zgrada državnih institucija;
- **#thisflag u Zimbabveu**: spontano internetsko okupljanje predvođeno heštegom #thisflag kao odgovorom, iskazivanjem podrške i solidarnosti na videozapis koji je jedan građanin objavio 2016. na Facebooku i drugim društvenim mrežama, a u kojem je koristeći se bojama zimbabveanske zastave osudio razarajuću ekonomsku krizu i represiju vlade u toj zemlji;
- **SaveTheInternet.in u Indiji**: online prosvjed/kampanja započela je 2015. godine tražeći internetsku neutralnost. Koristila je tehnike “haktivizma”, poput zasipanja web stranice indijskog telekomunikacijskog regulatornog tijela e-mailovima na bazi predložaka te protestnim porukama i peticijama;
- **The Citizens’ Assembly u Irskoj**: inicijativa osnovana 2016., sastavljena od 100 građana (koji mogu glasati na referendumu, nasumično odabranih radi dobivanja reprezentativnog uzorka irskog društva) radi rasprave o ključnim temama poput klimatskih promjena, pobačaja, ravnopravnosti spolova, ustavnih reformi itd. te izrade izvješća s preporukama na koje vlada mora odgovoriti. Nakon izbijanja epidemije Covid-19, 17. listopada 2020. sjednice i rasprave nastavljene su u potpunosti online.

03. Dakle, jesu li prosvjedi koji se održavaju u internetskom prostoru također zaštićeni međunarodnim standardima ljudskih prava? Pa čak i moji virtualni sastanci putem , Zoom-a, Teams-a, itd.?

Da. Opći komentar UN-ovog Odbora za ljudska prava br. 37 na članak 21. ([Pravo na mirno okupljanje](#)) [Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima](#)

(MPGPP) pojašnjava da Pakt štiti mirna okupljanja gdje god se ona održavala, bilo u fizičkim prostorima ili **online, ili čak u kombinaciji oba oblika.** (Opći komentar, točka 6).

Opći komentar prepoznaje da komunikacijske tehnologije u nastajanju nude priliku za **okupljanje bilo u cijelosti ili djelomično online te često igraju sastavnu ulogu u organiziranju, sudjelovanju i praćenju fizičkih okupljanja** (Opći komentar, točka 10).

Ne nužno. Različite vrste zaštićenih okupljanja mogu podrazumijevati različite oblike regulacije ili čak nikakve. Činjenica da ljudi mogu komunicirati putem interneta ne smije se koristiti kao osnova za ograničavanje okupljanja uživo. Važno je naglasiti da **online interakcije ne bi trebale biti podložne pravnim režimima osmišljenim za regulaciju okupljanja uživo.**

Uzmimo primjer obveze prethodne prijave: Opći komentar pojašnjava da bi okupljanje trebalo biti izuzeto iz obveze prethodne prijave kada se razumno može očekivati da će utjecaj okupljanja na prava drugih biti minimalan zbog njegove prirode, mjesta održavanja, ograničene veličine ili trajanja (Opći komentar, točka 72).

Drugim riječima, zaštita prava na mirno okupljanje također se proteže na daljinsko sudjelovanje i organizaciju okupljanja, **uključujući samo u online obliku** (točka 13). Stoga su **povezane aktivnosti koje se događaju online ili se na drugi način oslanjaju na digitalne usluge također zaštićene** člankom 21. Pakta (Opći komentar, točka 34).

04. Znači li to da država može organizatorima nametnuti iste obveze kao u slučaju fizičkih okupljanja (npr. prethodnu prijavu okupljanja)?

Ne očekuje se da će okupljanja koja se odvijaju djelomično ili u cijelosti putem interneta imati isti utjecaj na sigurnost, javni red, itd. kao okupljanja koja se održavaju u fizičkim prostorima. To je još očiglednije kada do internetskih okupljanja dolazi spontano, bez prethodnog planiranja. Doista, Opći komentar isključuje potrebu obavijesti u slučaju spontanog okupljanja čak i na fizičkim prostorima kada nema dovoljno vremena za podnošenje prijave (Opći komentar, točka 72).

05. Ali koje su obveze države po pitanju zaštite digitalno posredovanih okupljanja, uključujući online okupljanja?

Države moraju **poštovati, osigurati i olakšati** provođenje mirnih okupljanja, kao i zaštititi njihove sudionike bez diskriminacije (Opći komentar, točka 8). Kada vlasti nameću ograničenja, ona moraju biti jasno utvrđena zakonom te nužna u demokratskom društvu, kao i proporcionalna interesima državne ili javne sigurnosti, javnog poretka, zaštite javnog zdravlja ili morala, ili zaštite prava i sloboda drugih (članak 21. MPGPP-a i Opći komentar, točka 36).

Te se obveze također protežu i na digitalno posredovana okupljanja. Tako:

- Države ne smiju blokirati ili ometati internetsku povezanost ili pristup sadržaju u vezi s mirnim okupljanjima (Opći komentar, točka 34);
- Države trebaju osigurati da djelatnosti pružatelja internetskih usluga i posrednika neopravdano ne ograničavaju okupljanja ili pravo na privatnost njihovih sudionika (Opći komentar, točka 34);

- Prikupljanje, zadržavanje i dijeljenje osobnih informacija i podataka onih koji sudjeluju u mirnim okupljanjima, uključujući putem praćenja društvenih mreža radi prikupljanja informacija o sudjelovanju u mirnim okupljanjima, uvijek mora biti podvrgnuto neovisnom i transparentnom pregledu i nadzoru s obzirom da ono može kršiti njihovo pravo na privatnost (članak 17. MPGPP-a i Opći komentar, točka 62).

Sve u svemu, države bi trebale stvoriti pravni okvir koji pogoduje pojedincima koji ostvaruju svoje pravo na sudjelovanje u online okupljanjima, **od pristupa internetu do zaštite podataka, te od olakšavanja elektroničkih sredstava za sudjelovanje do odgovarajućeg nadgledanja nadzornih mjera.**